

times. Since 2012, the content of mathematics teaching was based on a competence approach, and in 2016, Ukraine began reforming the education system and implementation of the New Ukrainian School, the key features of which are the pedagogy of partnership, readiness for technological and procedural innovations, new learning standards, connected with life. Thus, having passed the path from the era of Kievan Rus to the present day, the applied orientation of mathematics education has transformed into the process of developing a new system of mathematical education, which is organically combined with the introduction of STEM-learning and implementation of completely innovative approaches to the organization of the educational process. The practical value of this study is that the process of learning from previous experiences related to certain aspects of it is very important for the successful implementation of the applied focus of mathematics teaching.

Key words: *process of learning mathematics, program requirements, communication with life, principle of polytechnism, applied orientation.*

УДК 371.21-004

Маргарита Носкова

Національний університет «Львівська політехніка»

ORCID ID 0000-0003-4361-737X

DOI 10.24139/2312-5993/2021.02/140-150

ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

У статті здійснено аналіз існуючої мережі закладів загальної середньої освіти, які забезпечують організацію освітнього процесу за дистанційною формою навчання, виявлено причини появи перших дистанційних шкіл в Україні та причини розвитку мережі закладів загальної середньої освіти, що навчають дистанційно. На основі проведеного аналізу результатів опитування, що проводилося Державною службою якості освіти України влітку 2020 року, керівників закладів загальної середньої освіти, учителів, учнів та їхніх батьків щодо організації дистанційного навчання в умовах пандемії COVID-19 навесні 2020 року виявлено причини невдоволення ефективністю дистанційного навчання у школах України весною 2020 року, проаналізовано можливість розвитку дистанційних шкіл в Україні в короткостроковій перспективі, зокрема в комунальному та приватному секторі.

Ключові слова: *дистанційне навчання, дистанційна школа, освітній процес, пандемія, COVID-19, опитування, керівники шкіл, учителі, учні, батьки.*

Постановка проблеми. Дистанційне навчання – освітня технологія, що базується на використанні інтернет-технологій та цифрових інструментів навчання, неможливе без відповідного технічного та технологічного забезпечення. Хоча це доволі нова форма організації навчання, але за останні десятиліття впевнено поширюється в закладах освіти по всьому світу. Найбільш активно дистанційні форми навчання використовують у США, Франції, Німеччині, Китаї та інших країнах світу.

Дистанційне навчання як форма організації освітнього процесу в закладах освіти стало особливо актуальним через світову пандемію COVID-

19 і як показав досвід карантинного навчання у 2020-2021 рр., далеко не всі заклади освіти були готові до такої форми здобуття знань.

Аналіз актуальних досліджень. Дистанційні технології організації освітнього процесу, особливості взаємодії учасників навчання, інструментарій та технічне забезпечення ефективного навчання на відстані, використання цифрових технологій і освіті тривалий час перебувають у центрі уваги вітчизняних та закордонних науковців. Дистанційне навчання як наукову проблему у своїх роботах розглядали: І. Адамова, Х. Беккер, В. Биков, І. Воротнікова, В. Кухаренко, В. Луговий, Н. Морзе, В. Олійник, К. Осадча; можливості використання цифрових технологій у навчанні досліджували Р. Бергер, Р. Гуревич, М. Кадемія, В. Кремень, О. Пінчук, Н. Сиротенко, С. Сисоєва, П. Стефаненко, П. Таланчук, М. Танась та ін.

Мета статті – представити аналіз умов існування та розвитку дистанційних шкіл в Україні, зокрема впливу на їх утворення суспільно-політичної ситуації, а також стану готовності педагогічних працівників до активного використання цифрових технологій у організації дистанційного навчання, а існуючих закладів загальної середньої освіти до надання освітніх послуг дистанційно.

Виклад основного матеріалу. Організація та впровадження дистанційних форм навчання в закладах освіти України тривалий час було швидше виключенням ніж нормою, особливо в закладах загальної середньої освіти, у першу чергу, через те, що практично всі школи та гімназії навчали очно і це була основна форма організації освітнього процесу. До 2014 року в Україні було менше 10 шкіл із дистанційною формою навчання.

Лише окремі заклади загальної середньої освіти впроваджували в освітній процес елементи змішаного навчання, де дистанційні елементи носили допоміжний характер, що забезпечував доступ до додаткових інформаційних ресурсів, інструктивних матеріалів, колекцій електронних навчальних посібників та підручників. У переважній більшості, використання дистанційних форм навчання було експериментальним і до його впровадження ставилися з обережністю, залучали вчителів за бажанням, а учнів – за згодою батьків.

Хоча доволі багато вчителів активно використовували у своїй роботі інтернет-сервіси, створювали дидактичні матеріали та використовували їх на уроках з учнями, здебільшого, це також були інструменти для очного навчання, що урізноманітнювали навчальний процес, робили його яскравим та інтерактивним, але не змінювали його сутності – обов'язковості особистої присутності на уроці, у класі.

Активного використання дистанційних технологій у школах України до 2014 року не було і це пояснювалося відсутністю об'єктивних обставин, що змушували змінювати або модифікувати традиційну очну форму навчання. Гострої потреби в упровадженні дистанційних форм навчання на той час не існувало так само, як і запиту від батьків та суспільства на таку форму освітньої послуги.

Першим закладом загальної середньої освіти в Україні, який створювався як дистанційний на запит закордонних діаспор українців, є Міжнародна українська школа, створена на базі Школи екстернів у 2005 році. Це найвідоміша українська дистанційна школа за кордоном і чи не єдина дистанційна школа в Україні до 2014 року. Зараз у школі працюють 58 педагогів, які навчають 3335 учнів з понад 88 країн світу (*Міжнародна українська школа*).

Ситуація почала змінюватися після анексії Криму і початку воєнних дій у Донецькій та Луганській областях, з'явилася нагальна потреба організації віддаленого навчання для учнів, які залишилися на окупованих територіях, але планують поступати в українські заклади вищої освіти. Така потреба стала певним викликом для вітчизняної системи освіти і лише незначна частина шкіл, переважно в Києві, змогла організувати повноцінне дистанційне навчання для таких учнів. Переважна більшість учнів із окупованих областей ставали екстернами, вчилися самостійно і приїжджали до школи на українській території лише для того, щоб здати підсумкові роботи, іспити, а згодом і зовнішнє незалежне оцінювання й отримати атестат. І хоча листи Міністерства освіти і науки України, видані у 2014-2019 рр. сприяли організації навчання учнів з окупованих територій у різний спосіб, зокрема в листі Міністерства освіти і науки України №1/9-453 від 1 вересня 2016 року «Щодо здобуття загальної середньої освіти» зазначається: «На звернення осіб, місцем проживання яких є територія проведення антитерористичної операції та тимчасово окупована територія України, стосовно можливості продовження здобуття загальної середньої освіти Міністерство на додаток до листів Міністерства від 14.10.2014 № 1/9-535 та від 14.09.2015 № 1/9-436 повідомляє, що учні, які проживають на відповідних територіях, можуть продовжити здобуття загальної середньої освіти в загальноосвітніх навчальних закладах на підконтрольній українській владі території за всіма існуючими формами навчання. Зважаючи на ситуацію, що несе загрозу життю і здоров'ю дітей, доцільним є їх зарахування саме на екстернатну або дистанційну форму навчання» (Освіта.УА. Середня освіта. *Лист Міністерства освіти і науки України «Щодо здобуття загальної середньої освіти»*).

Для задоволення потреби в дистанційному навчанні для учнів шкіл з окупованих територій було реалізовано кілька освітніх проєктів, до яких долучилися провідні заклади освіти, зокрема інститути та університети. Так, в інституті післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка було відкрито Столичний центр відкритої освіти, основним завданням якого було забезпечити якісне дистанційне та екстернатне навчання, у першу чергу, для учнів з Донецької та Луганської областей.

До організації екстернатного навчання було залучено кілька київських шкіл, дистанційне навчання забезпечувалося й забезпечується силами педагогів м. Києва на базі дистанційної платформи Столичного центру відкритої освіти. За час існування центру його послугами скористалась не одна сотня учнів. Ефективність діяльності центру було підтверджено результатами навчання учнів, які успішно здавали зовнішнє незалежне оцінювання та вступали у вітчизняні університети та інститути.

Також дистанційне навчання для учнів 1-11 класів пропонують приватні заклади, які також, в основному, зосереджені у столиці, наприклад, Центр дистанційної освіти «Джерело» (*Центр дистанційної освіти «Джерело»*), дистанційна школа «Акцент» (*World virtual school unicorn*), Центр освіти «Оптіма» дистанційна загальноосвітня школа (1-11 класи) (*Центр освіти «Оптіма»*).

Дистанційна школа «Оптіма» була відкрита у 2015 році, у першу чергу, на запит від батьків з Криму та Донбасу, але на даний час школа успішно працює з учнями зі всіх континентів світу. Учнями школи стають, переважно, діти українських заробітчан, учні з окупованих територій, а також учні з різних регіонів України, батьки яких вирішили обрати для своїх дітей саме дистанційну форму навчання.

Прикладом успішної мережі дистанційних шкіл, яка організована на базі комп'ютерної Академії ШАГ, є дистанційна школа для учнів 5-11 класів *World virtual school unicorn (World virtual school unicorn)*, яка об'єднує 10 дистанційних шкіл у різних областях України, є профільною школою з поглибленим вивченням інформаційних технологій.

Зараз кількість шкіл, які надають можливість учням із окупованих територій Донецької та Луганської областей навчатися дистанційно, зросло. Такі школи є в усіх областях України. На сайті Міністерства освіти і науки України розміщено інформацію про такі школи, що суттєво полегшує учням та їх батькам обрати заклад освіти та навчатись. Загалом в Україні 178 шкіл, які надають дистанційну освіту (табл. 1).

Таблиця 1

Розподіл закладів загальної середньої освіти України, що забезпечують навчання учнів з Криму та окупованих територій Донецької та Луганської областей за дистанційною формою

(за даними з сайту МОН України: <https://cutt.ly/pg3biX2>)

Область	К-сть шкіл	Область	К-сть шкіл
Вінницька	1	Одеська	2
Волинська	1	Полтавська	1
Дніпропетровська	4	Рівненська	9
Донецька	10	Сумська	17
Житомирська	10	Харківська	7
Закарпатська	6	Херсонська	14
Запорізька	20	Хмельницька	30
Івано-Франківська	2	Черкаська	12
Київська	2	Чернівецька	1
Луганська	13	Чернігівська	2
Львівська	7	м. Київ	4
Миколаївська	3	ВСЬОГО	178

Звичайно, у школах, які забезпечують навчання дистанційно, можуть навчатись учні з будь-якої області, однак кількість таких шкіл та учнів, які здобувають повну загальну освіту дистанційно, занадто мало, щоб можна було стверджувати, що дистанційна форма навчання є рівноцінною формою навчання поруч з очним навчанням. До 2020 року дистанційну форму навчання для закладів загальної середньої освіти можна було вважати виключенням з загальних правил.

Весна 2020 року докорінно змінила стиль життя кожного українця та перевела навчання та роботу в дистанційний формат. Тривалий карантин, спричинений пандемією коронавірусу COVID-19, змусив весь світ обмежити контакти, перейти на самоізоляцію та перенести всі види діяльності, роботу, навчання, спілкування в Інтернет. Українські школи також перейшли на навчання у віддаленому режимі, усі вчителі були змушені навчати учнів за допомогою Інтернету, месенджерів та сервісів для веб-конференцій.

Примусовий перехід на дистанційне навчання, який відбувався в екстрених умовах та не дозволив належним чином підготуватися до змін педагогам, учням та їхнім батькам, виявив реальний стан готовності закладів освіти та педагогічних колективів до активного використання цифрових технологій, до яких належить і дистанційне навчання.

Науковці та чиновники, зацікавлені в отриманні об'єктивної оцінки рівня цифрової грамотності педагогічних та науково-педагогічних

працівників, стану забезпеченості закладів освіти якісним інтернет-зв'язком та технічними засобами тощо, навесні та літом 2020 року провели серію досліджень, які дозволяють окреслити реальну картину готовності вітчизняної системи освіти до подібних викликів.

Зокрема, у квітні-травні 2020 року Державною службою якості освіти України було здійснено масштабне анонімне онлайн-опитування щодо організації дистанційного навчання в закладах освіти України під час карантину (*Аналітична довідка щодо організації дистанційного навчання у закладах загальної середньої освіти в умовах карантину*). Результати даного опитування важливі та цікаві, у першу чергу, через те, що опитування проводилося в усіх регіонах України; до опитування залучалися не лише педагогічні та науково-педагогічні працівники, а й учні та їхні батьки, а також керівники закладів освіти; опитування проводилося в закладах загальної середньої, професійно-технічної, фахової передвищої та вищої освіти, тобто опитування було масштабним та таким, що покликане відтворити реальну, за можливості, об'єктивну картину ефективності організованого навчання, а також виявити типові проблеми.

Зважаючи на мету статті, особливу цінність для нас складають результати опитування педагогічних працівників, керівників закладів загальної середньої освіти, батьків учнів, адже їх аналіз дозволить виявити реальний стан готовності педагогів та закладів загальної середньої освіти до системного використання дистанційних технологій для організації освітнього процесу, а також виявить ймовірність у найближчій перспективі широкого використання закладами загальної середньої освіти України дистанційної форми навчання разом або замість очної. Розглянемо окремі показники даного опитування, представлені в «Аналітичній довідці щодо організації дистанційного навчання в закладах загальної середньої освіти в умовах карантину» (*Аналітична довідка щодо організації дистанційного навчання у закладах загальної середньої освіти в умовах карантину*).

В опитуванні взяли участь понад 211 тис. осіб із усіх областей України та м. Києва. Така кількість респондентів дозволяє робити висновки про об'єктивність представлених результатів та певні тенденції в масштабах країни. В опитуванні взяли участь 211 900 респондентів, з яких 120,5 тис. – батьки учнів, 44,1 тис. учні закладів загальної середньої освіти, 43,4 тис. – вчителі, 3,9 тис. – керівники шкіл, гімназій тощо.

«В анкетуванні взяли участь більше 25% директорів ЗЗСО країни. Більшість керівників закладів освіти (49,95 %) працюють у сільській місцевості (у містах – 41,98 %, селищах міського типу – 8,07 %). Найбільш

активними в анкетуванні були батьки, діти яких навчаються в початковій та основній школах (відповідно 42,1 % та 48,5 %). Водночас серед респондентів було лише 9,1 % батьків учнів 10-11-х класів. Серед опитаних учнів 56,4 % (24 878 осіб) 9-ти класників, 23,1 % (10 167 осіб) 10-ти класників, 20,5 % (9043 особи) 11-класників» (*Аналітична довідка щодо організації дистанційного навчання у закладах загальної середньої освіти в умовах карантину*, с. 1).

Дистанційне навчання у школах у 2020 році, пов'язане з поширенням COVID-19, більшість батьків сприймало негативно. Для цього були суб'єктивні та об'єктивні підстави, зокрема, необхідність змінювати власний робочий графік, адже необхідно було залишатися з дитиною, особливо молодшого шкільного віку, удома; необхідність придбання (оренди) комп'ютерної техніки для сімей, де є двоє і більше дітей; необхідність супроводжувати навчання дітей, допомагати їм у встановленні програмного забезпечення, оволодіння навичками роботи з незнайомими інструментами, нагляд за безпечним використанням цифрових технологій тощо, що вимагало від батьків додаткових зусиль, зокрема в володінні додатковими знаннями та навичками у використанні гаджетів та цифрових технологій. Також негативне ставлення викликала необхідність виконувати функції вчителя, а інколи і повністю замінити його через неспроможність учителів забезпечити навчання на відстані. Підтвердженням об'єктивності такого незадоволення стали результати проведеного опитування, зокрема показовими є відповіді щодо забезпечення дистанційного навчання вчителями, так, за узагальненими результатами опитування батьків та учнів, виявилось, що «у майже 20,1 % шкіл дистанційне навчання школярів здійснюють лише вчителі, які забезпечені комп'ютерною технікою та доступом до мережі Інтернет» (*Аналітична довідка щодо організації дистанційного навчання у закладах загальної середньої освіти в умовах карантину*, с. 2).

За твердженням науковців та практиків, якісне дистанційне навчання неможливе без наявності дистанційної платформи, яка забезпечує авторизований захищений доступ до навчальних матеріалів, проведення синхронних та асинхронних занять, здійснення контролю результатів навчання, аналітичних даних тощо. Однак, результати опитування показали, що українські школи у 2020 році в переважній більшості не використовували дистанційних платформ, натомість найпопулярнішим інструментом для навчання під час карантину став месенджер Viber (табл. 2).

Результати опитування батьків учнів та вчителів закладів загальної середньої освіти України щодо використання інтернет-сервісів для організації дистанційного навчання навесні 2020 року, %

Інтернет-сервіси	Відповіді учасників опитування, %	
	Батьки учнів	вчителі
Viber	74,5	92,4
e-mail	31,3	57
Google Classroom	38	53,6
Zoom	30,8	28,4

Таблиця створена автором за даними (Аналітична довідка щодо організації дистанційного навчання у закладах загальної середньої освіти в умовах карантину, с. 2-3).

Опитані керівники 55,53 % шкіл України визнали, що були не готові до таких кардинальних змін в організації навчання і «запровадження навчання з використанням дистанційних технологій стало викликом, оскільки досвіду такого навчання вони раніше не мали, тому виявилися не готовими до здійснення освітнього процесу в умовах карантину» (Аналітична довідка щодо організації дистанційного навчання у закладах загальної середньої освіти в умовах карантину, с. 5).

Також керівники шкіл зазначили, що органи управління освітою, місцева влада, а також центральні органи управління освітою вчасно не надавали необхідної підтримки та роз'яснень для швидкого вирішення проблем, що виникали, і більшість документів носили рекомендаційний характер (листи) та надходили з запізненням. Документів, які би унормовували навчальний процес у карантинних умовах було недостатньо: «За інформацією 15,63 % опитаних директорів шкіл не отримали належної допомоги від місцевих органів управління освітою та методичних служб з питань організації дистанційного навчання, а 31,5 % респондентів таку допомогу отримали лише частково» (Аналітична довідка щодо організації дистанційного навчання у закладах загальної середньої освіти в умовах карантину, с. 6).

Висновки. Аналізуючи відповіді педагогів, знаходимо підтвердження недостатнього рівня їх підготовленості до використання в навчальному процесі технологій дистанційного та змішаного навчання, гострої потреби в системному формуванні та розвитку цифрової грамотності у значної кількості вчителів, що вони самі визнають: «61,6 % опитаних вчителів (26 699 осіб) вважають, що їм потрібно вдосконалити практичні навички оволодіння методикою викладання навчальних предметів із

застосуванням технологій дистанційного навчання, 42,8 % вчителів (18 541 особа) зазначили, що їм необхідно опанувати нові прогресивні методи викладання, а 44,3 % (19 190 осіб) потребують удосконалення рівня володіння інформаційно-комп'ютерними технологіями» (*Аналітична довідка щодо організації дистанційного навчання у закладах загальної середньої освіти в умовах карантину*, с. 6).

Також можемо констатувати неготовність суспільства, зокрема батьків учнів шкіл, до масштабного впровадження дистанційного навчання в закладах загальної середньої освіти. Переважна більшість опитаних, а також аналіз публікацій у засобах масової інформації тощо свідчить про сприйняття суспільством дистанційного навчання як вимушений тимчасовий спосіб організації навчання, викликаний пандемією COVID-19. На жаль, заклади загальної середньої освіти не готові до суттєвих змін в організації навчання учнів, про що свідчать відповіді керівників шкіл.

Поява дистанційних шкіл як альтернативної державній очній школі активно розвивається у приватному секторі освіти, натомість державні та комунальні заклади загальної середньої освіти сприймають таку форму організації навчання як вимушену та таку, що викликана, по-перше, воєнними діями на Сході України та, по-друге, поширенням COVID-19.

Неспроможність зараз державних та комунальних закладів загальної середньої освіти забезпечувати однаково якісне навчання учнів за різними формами навчання (очною, змішаною, дистанційною) та здатність засновників приватних закладів освіти задовольнити таку потребу в короткотривалій перспективі свідчить, на нашу думку, про розвиток в Україні в найближчі кілька років мережі приватних закладів загальної середньої освіти, що будуть забезпечувати організацію якісного навчання за дистанційною формою і вартість навчання в таких школах буде знижуватися.

ЛІТЕРАТУРА

Аналітична довідка щодо організації дистанційного навчання у закладах загальної середньої освіти в умовах карантину. Державна служба якості освіти України. Режим доступу: <http://www.sqe.gov.ua/index.php/uk-ua/hovyny/1217-rezultaty-opytuvannia-shchodo-dystantsiiononavchannia-v-zakladakh-zahalnoi-serednoi-osvity> (*Analytical information on the organization of distance learning in general secondary education in quarantine. State Service for the Quality of Education of Ukraine.* Retrieved from: <http://www.sqe.gov.ua/index.php/uk-ua/hovyny/1217-rezultaty-opytuvannia-shchodo-dystantsiiononavchannia-v-zakladakh-zahalnoi-serednoi-osvity>)

Дистанційна школа «Акцент». Режим доступу: <https://cutt.ly/ag3z2zW> (*Distance School "Accent"*). Retrieved from: <https://cutt.ly/ag3z2zW>

Міжнародна українська школа. Режим доступу: <https://uis.org.ua/> (*Ukrainian International School*). Retrieved from: <https://uis.org.ua/>

Освіта.UA. Середня освіта. Лист Міністерства освіти і науки України «Щодо здобуття загальної середньої освіти» №1/9-453 від 1 вересня 2016 року. Режим доступу: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54855/ (Osvita.UA. Secondary education. Letter of the Ministry of Education and Science of Ukraine "On obtaining general secondary education" #1/9-453 dated September 1, 2016. Retrieved from: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54855/)

Центр дистанційної освіти «Джерело». Режим доступу: <https://cdo.org.ua/> (Center for Distance Education "Source". Retrieved from: <https://cdo.org.ua/>).

Центр освіти «Оптіма». Режим доступу: <https://optima.school/> (Optima Education Center. Retrieved from: <https://optima.school/>).

World virtual school unicorn: ліцензована загальноосвітня дистанційна школа нового формату. Режим доступу: <https://cutt.ly/xg3gVNp> (World virtual school unicorn: licensed secondary distance school of a new format. Retrieved from: <https://cutt.ly/xg3gVNp>).

РЕЗЮМЕ

Носкова Маргарита. Использование дистанционной формы обучения для организации учебного процесса в средних общеобразовательных школах Украины.

В статье представлен анализ существующей в Украине сети дистанционных средних общеобразовательных школ, выявлены причины возникновения первых дистанционных школ, а также причины развития сети средних общеобразовательных школ в Украине, которые дают возможность учиться дистанционно. На основе анализа результатов проведенного летом 2020 года Государственной службой качества образования Украины опроса руководителей школ, учителей, учеников и их родителей по поводу организации дистанционного обучения весной 2020 года в условиях пандемии COVID-19 выявлены причины неудовлетворенности эффективностью дистанционного обучения в школах Украины, проанализирована возможность развития дистанционных школ в Украине в краткосрочной перспективе, в частности, в государственном и частном секторе.

Ключевые слова: дистанционное обучение, дистанционная школа, образовательный процесс, пандемия, COVID-19, опрос, руководители школ, учителя, ученики, родители.

SUMMARY

Noskova Margaryta. Use of distance form of education for the organization of the educational process in general secondary education institutions in Ukraine.

The article analyzes the existing network of general secondary education institutions that provide organization of the educational process through distance learning; identifies the reasons for the first distance schools in Ukraine and the reasons for the development of a network of distance secondary schools. In particular, the history of distance schools in Ukraine is presented. The first distance schools in Ukraine were private and appeared at the request of the Ukrainian diaspora. The reasons for the development of the network of day schools are identified, which also provide the possibility of distance learning. It is established that development of such schools was caused by hostilities in eastern Ukraine and the annexation of Crimea. Some public schools in all regions of Ukraine, defined by order of the Ministry of Education and Science of Ukraine, provide opportunities for students from the occupied territories to study and receive a certificate of completion in Ukraine.

Analysis of the results of a survey of secondary school principals, teachers, students and their parents conducted by the State Education Quality Service of Ukraine in the summer of 2020 on the organization of distance learning in the COVID-19 pandemic in the spring of 2020 showed reasons for dissatisfaction with distance learning in Ukrainian schools. In

particular, it is the low level of digital competence of some teachers, the lack of necessary knowledge and skills to provide distance learning in secondary schools, the lack of understanding by some school leaders and teachers of the sustainability of pandemic change and the perception of distance learning as a temporary phenomenon. Inefficient use of digital technologies due to the lack of distance platforms in public and municipal high schools.

Assumptions are made about the possibility of developing private distance schools in Ukraine in the short term, due to the lack of necessary technical capabilities in public and municipal schools and understanding of the need to respond quickly to global change.

Key words: *distance learning, distance school, educational process, pandemic, COVID-19, survey, school principals, teachers, students, parents.*

УДК 371

Олег Слушний

Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського
ORCID ID 0000-0002-9895-9919
DOI 10.24139/2312-5993/2021.02/150-159

ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ХХІ СТОЛІТТЯ

У статті розглянуто сучасні інноваційні освітні технології та окреслено їх роль у модернізації та підвищенні якості освіти. Окреслено підходи й різні трактування таких дефініцій, як «новація», «інновація», «інноваційний проєкт», «інноваційна культура», «освітні інновації», «інноваційна освітня діяльність», що дозволяє встановити сутнісні особливості перебігу інноваційних процесів у системі освіти.

Автор звертає увагу на те, що більшість технологій за своїми цілями, змістом, методами й засобами мають досить багато спільного, а тому можуть бути класифіковані на кілька узагальнених груп. За чинником психологічного розвитку: біогенні, соціогенні, психогенні й ідеалістичні технології. За орієнтацією на особистісні структури: інформаційні технології (формування знань, умінь, навичок за предметами); операційні (формування способів розумових дій); емоційно-художні й емоційно-моральні (формування сфери естетичних і моральних співвідношень); технологія саморозвитку (формування саморегулюючих механізмів особистості); евристичні (розвиток творчих здібностей) і прикладні (формування дієво-практичної сфери). За характером змісту та структури: навчальні й виховні, світські й релігійні, загальноосвітні та професійні – орієнтовані, гуманітарні й технократичні, галузеві, предметні, а також монотехнологічні, комплексні та проникаючі технології.

Ключові слова: *новація, інновація, інноваційний проєкт, інноваційна культура, освітні інновації, інноваційна освітня діяльність.*

Постановка проблеми. Глобальні інтеграційні процеси сучасного світу – об'єктивна тенденція розвитку всіх сфер суспільного життя. Оскільки процеси глобалізації торкнулися не лише суспільного виробництва, але й культури та духовного життя, освітньої та наукової сфер, ставши визначальними факторами формування способу та якості життя всього світу й окремих державно-організованих суспільств, виникає потреба у виробленні нових критеріїв на сучасному етапі розвитку суспільства. Тому вимогою часу стала підготовка фахівців нової генерації, здатних творчо